

Asia: VN/33963/2024

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Kotoutumista ja kielitaitoa edistävien koulutusten uudistaminen

Kirkkopalvelut ja STEP-koulutus kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta.

STEP-koulutus painottaa, että kotoutumiskoulutuksia ei tule nähdä pelkästään työvoimapolitiittisina koulutuksina, vaan erilaisia ja vaihtoehtoisia koulutuksen järjestämistapoja tulee vaalia. Vapaan sivistystyön oppilaitosten lakisääteistä kotoutumiskoulutustehtävää ei tule purkaa, vaan se tulee turvata. Kansanopistot tarjoavat ympäristön, jossa kotoutumisen ja kielenoppimisen lisäksi on mahdollisuuksia muodostaa yksilöllisiä polkuja kohti ammatillisia opintoja, tutkintoon valmentavaa koulutusta, aikuisten perusopetusta, lukiokoulutusta tai työelämää. Selvitysten mukaan kansanopistojen tarjoama kotoutumiskoulutus on laadukasta.

Kansanopistojen rooli vuonna 2015 maahanmuuton kriisitilanteessa, ja vuonna 2022 Venäjän hyökkäyssodan alettua on ollut merkittävä. Kansanopistot järjestivät koulutusta erittäin nopealla aikataululla ja avasivat asuntolansa kriisejä ja sotaa paenneille. Ilman vahvaa kansanopistoverkostoa vastaava toiminta ei olisi ollut, eikä olisi tulevaisuudessakaan mahdollista. Läpi mennessään esitetty laki vaarantaisi monen kansanopiston olemassaolon edellytykset, kun merkittävä osa rahoituksesta lakkaisi.

Kirkkopalvelut ry/STEP-koulutus esittää, että:

- vapaan sivistystyön oppilaitosten tehtävä maahanmuuttajakoulutuksissa säilytetään osana vapaata sivistystyötä koskevaa lainsäädäntöä.

- laissa kotoutumisen edistämisestä (§26) viitataan vapaan sivistystyön lakiin, ja turvataan omaehtoinen koulutuspolku vapaan sivistystyön oppilaitoksissa.

- kotoutumissuunnitelmaan sisältyvää täydentävää kieli- ja lukutaitokoulutusta tuetaan omaehtoisina opintoina myös jatkossa.

Luku- ja kirjoitustaidon koulutus sekä aikuisten perusopetuksen alkuvaihe vahvistavat yhteiskunnallisen osallisuuden mahdollisuuksia. Nämä koulutukset tulee nähdä sivistyksellisinä perusoikeuksina ilman ikärajoituksia.

Kotoutumisen edistämisen rahoituksen säästöt

Esitetyt säästöt kohdistuvat vapaan sivistystyön oppilaitoksiin ja heikentävät monen kansanopiston olemassaolon edellytyksiä. Säästöjä pitää vähintäänkin kohtuullistaa ja mahdollisiin muutoksiin on varattava riittävä siirtymäaika riittävällä siirtymäajan rahoituksella.

Esitämme, että:

- vapaan sivistystyön momentilla (29.10.31) säilytetään kotoutumis- ja lukutaitokoulutuksen rahoitusta, joka kohdennetaan suoriteperusteisesti.

- siirtymäaika turvataan riittävällä rahoituksella.

Kotoutumisen tavoitteet ja velvoittavuuden lisääminen

Esityksessä kotoutumisen tavoitteet määrittävät ensisijaisesti työllisyyden näkökulmasta.

Kotoutumiskoulutus ei ole vain työvoimapolitiittinen koulutus. Kotoutuminen on laaja-alaisempi prosessi, joka koskee työllistyvien lisäksi eri-ikäisiä ja myös erityistä tukea tarvitsevia. Välitön työllistyminen ei ole kaikkien kotoutujien ensisijainen tavoite, eikä aina myöskään mahdollista.

Kirkkopalvelut ry/STEP-koulutus esittää, että:

- kotoutuminen nähdään laajana prosessina, jonka tavoitteena on työllistymisen lisäksi oppia kieli ja arjen perustaitoja, omaksua yhteiskunnallisia valmiuksia ja saavuttaa yhteiskunnallista osallisuutta.

- aikuisten perusopetukseen osallistumiseen ei tule asettaa ikärajoitusta.

Alkuvaiheen palveluprosessin muutokset

Pidämme tärkeänä, että kotoutujan alkuvaiheen osaamisen ja palvelutarpeen arviointi sekä kotoutumissuunnitelma ohjaavat kotoutujan aidosti tarkoituksenmukaisimmalle koulutuspolulle. Mikäli koulutustarjontaa kavennetaan tai poistetaan toimivia koulutusmuotoja, kapenee ohjausmahdollisuudet liiaksi.

Esitämme, että:

- vapaan sivistystyön oppilaitosten tarjoama koulutus säilyy osana kotoutumisen palvelukokonaisuutta myös alkuvaiheen jälkeen,
- kotoutumissuunnitelmaan voidaan sisällyttää vapaan sivistystyön omaehtoisia kieli-, lukutaito- ja perustaitokoulutuksia.

Muut huomiot

Kirkkopalvelut ry/STEP-koulutus katsoo, että hallituksen esitysluonnosta tulee muuttaa merkittävästi ennen eduskuntakäsittelyä. Vapaan sivistystyön lakisääteinen rooli osana kotoutumisen palvelutarjontaa tulee turvata. Vapaan sivistystyön oppilaitokset tarjoavat mahdollisuuksia kotoutumisen onnistumiselle, kotoutumiskoulutuksen saavutettavuudelle ja alueelliselle yhdenvertaisuudelle.

STEP-koulutuksen tarjoama kotoutumiskoulutus on ollut kysyttyä, emmekä ole pystyneet vastaamaan kaikkeen kysyntään. STEP-koulutus järjestää kotoutumiskoulutusta joustavin ratkaisuin neljällä paikkakunnalla niiden ympäröivää maakuntaa palvellen. Kotoutumiskoulutuksella ja maahanmuuttajakoulutuksilla on oppilaitoksesamme pitkät perinteet ja koulutuksemme ovat kehittyneet erinomaisiksi. Palveluksessamme on 11 korkeasti koulutettua ja osaavaa kotoutumiskoulutuksen opettajaa. Oppilaitoksemme hallitsee erinomaisesti yhteistyön kuntien, työllisyysalueiden ja maahanmuuttotoimijoiden kanssa. Pystymme tarjoamaan joustavia ratkaisuja opiskelijan kulloiseenkin tarpeeseen monipuolisella koulutustarjonnallamme. Viime vuosien kriisitilanteissa olemme toimineet nopeasti ja ketterästi osana kansanopistoverkostoa. Kotoutumispalvelujen käytössä ovat olleet oppilaitoksemme henkilöstö, tilat, asunnot ja laaja-alainen osaamisemme. On väärin ja kestäväntöntä, mikäli pitkään tekemämme ja laadukas työtehtävä otetaan meiltä yksipuolisesti pois. Mikäli esitys menee läpi, menetämme lähes puolet kansanopistomme rahoituksesta. Kotoutumiskoulutuksessa ei kuitenkaan ole kyse vain rahoituksesta vaan se on osa oppilaitoksemme identiteettiä.

Ajankohta lakimuutokselle on myös erikoinen vapaan sivistystyön näkökulmasta. Opetus- ja kulttuuriministeriö on käynnistänyt vapaan sivistystyön tavoitetilan uudistamistyön. Tätä tavoitetta

varten ministeriö on asettanut työryhmän toimikaudelle 1.9.2025 – 31.12.2026. On erikoista, että ennen tavoitetilan määrittämistä näinkin merkittävä tehtävä poistetaan vapaan sivistystyön kentältä.

Edellä esitetyin perustein oppilaitos katsoo, että hallituksen esitysluonnosta tulee muuttaa olennaisesti ennen eduskuntakäsittelyä siten, että vapaan sivistystyön lakisääteinen rooli kotoutumisessa, koulutuksen monimuotoisuus ja rahoituksen jatkuvuus turvataan.

Kotonen Sebastian
Kirkkopalvelut ry /STEP-koulutus